

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Diatribai De Primis Veteris Frisiae Apostolis, Sive
Dissertationes, quibus eoru[m] anni, actus, res,
personae, loca, tempora in eorundem actis occurrentia,
discutiuntur, illustrantur, erroresque ab ...**

Bosschaerts, Willibrord

Mechliniae, 1650

26. Quo tempore S. Willibrordus Frisiam Ultraiectensemque portum
intravit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-10958

Quo tempore S. Willibrordus Frisiam Ultraiectensemque portum intravit?

Concors Chronologorum calculus est ex Hibernia in Frisiã Ultraiectũq; appulisse an. Christianæ salutis 690. Ita textus Marcellini de vita S. Swiberti, Theofridus Abbas Epternacensis, Ioannes à Beca, Guilielmus Heda, G. Nouiomagus in Catalogo Episcoporum Ultraiectensium, Leydenſis in Chronico Hollandiæ, Vincentius in speculo Historiali. Et sequuntur posteriores, Molanus, Bruschius in catalogo monasteriorum Germaniæ, Aurelius, Hareus in annalibus Brabantie, Tabula Chronologica Ægidij Bucherij ad Chronicum Leodiense, Miræus, Rosweijda & cõplures alij. Et supposuimus dissertatione prima dictumque per annum computantur anni Natiuitatis, ætatis, Apostolatus & Episcopatus eiusdem Sancti. Ac omnino conuincitur ex epistola Diui Bonifacij ad Zachariam Papam, quã assueerat Sanctum Willibrordum prædicasse quinquaginta annis; non inueniuntur vero tot, nisi eum venisse anno 690. & obiisse 739. statuatur. Quod si reperiantur qui simpliciter designant eius introitum anno 692. vel 93. aut 696. in quales me incidisse recordor, vel errori Typothetarum, qui frequens lues est numeralibus notis, imputandum, vel de alijs atque alijs accessionibus missionibusue sunt accipiendi. Nos de prima accessione loquimur qua Willibrordus primùm intrauit, licet propter duritiam gentis cito transijt, nec notabilem moram traxit. Qui anno 692. vel tertio vt Trithemius, Barlandus in Chronico Ducum Brabantie cap. 4. intelligi possunt respicere ad secundum accessum, quo iam obtentis licentia à Pipino & Sergij Papæ benedictione,

M

etiam

etiam recuperato per eundem Pipinum Ultraiecto, eò iterum illuc prædicationis causa est regressus. Qui anno 696. vel septimo, intendere ad tempus quo Episcopali gradu adactus, insuper à Pipino Castello Traiectensi sedi Episcopali condendę donatus, Roma Ultraiectum redijt ac ampliore potestate docere & gubernare cœpit. Stet itaque cõmunis calculus ex Hibernia in Frisiam Ultraiectũque primũ adnauigasse anno Christi 690.

Verum quo anni tempore? præter rationabiliter opinari, nihil habetur, scilicet, venisse verno tempore, siue æstate ineunte, cum nec hyems nec eius propinquitas longæ marinæ nauigationi, aut tam grandium negotiorum expeditioni potuerint esse accommodæ, imo nociuæ.

Quo mense, quo die?

Hic nec crepuscula & auras
Respicimus clausi tenebris & carcere cæco.

A P P E N D I X.

Ostquam sic apud me aduentũ S. Willibrordi anno 690. stabilissimũ, occurrit mihi Iacobi Gretseri de Episcopis & Sanctis Aichstadiensibus liber doctissimus, & qui in cõfutando Pseudo-Marcellino mecum optime conuenit. Vnico tamen à me discrepat. Illud est: Sanctum Willibrordum in Frisiam primò aduenisse anno 693. idq; iuxta Bedam: *Quæ missio, inquit, siue Euangelica legatio (Willibrordi & sodalium) accidit, ut quidem Pseudo-Marcellinus ait, anno Dominica incarnationis D.C.X.C.; Sed ex Beda lib. 5. aperte colligitur eam incidisse in annum Redemp-*

Redemptoris DCXCIII. Nam cum Beda cap. 9. dixisset Berechtwaldum Archiepiscopum fuisse ordinatum anno DCXCIII. statim cap. 10. ait: Eo tempore &c. pergitq; recensere quid Egbertus Presbyter circa missionem in Frisiam tentauerit effeceritq;.

Ego verò contrarium ex Beda colligo. Habet hic Beda, consentiente Gretsero, Berechtwaldum hæsisse in Francia consecrationis Episcopalis ergò anno sequenti electionem eius, nimirum anno 693: & dum ibi hæreret, venisse in Britanniam S. Swibertum à confratribus in Frisia verbo Dei mancipatis electum ad similem consecrationem obtinendam. Quod ut clarius cernatur, apponam ipsamet verba Bedæ. Is postquam lib. 5. hist. Anglic. cap. 8. obitum Theodori Archiepiscopi Cantuariensis narrasset, cap. sequenti de eius successore agens sic pergit: *Qui Berechtwaldus electus est quidem in Episcopatum anno Dominica Incarnationis 692. die primò mensis Iulij regnantibus in Cantia Wichtredo & Sueberdo. Ordinatus autem sequenti anno scilicet 693. tertia die Kalendarum Iuliarum Dominicà à Godwino Metropolitano Episcopo Galliarum & sedit in sede sua pridie Kalendarum Septembrium Dominicà, eodem videlicet anno 693. Deinde eodem lib. ca. 12. agens de electione & consecratione S. Swiberti: quem Swibertum, inquit, Britanniam destinatum ad petitionem confratrum eligentium ordinavit Reuerendissimus Wilfridus Episcopus qui tunc forte patria pulsus in Merciorum regionibus exulabat: non enim eo tempore Episcopum habebat Cantia, defuncto quidem Theodoro, sed necdè Berechtwaldo successore eius, qui trans mare ordinandus ierat, ad sedem Episcopatus sui reverso.*

Venit ergo ex Frisia in Britanniam & Episcopalem Insulam obtinuit S. Swibertus anno 693. Berechtwaldo etiamnum in Francia morante, & nondum ad suam sedem reverso; sed antequam à confratribus in Britanniam insuladus destinaretur, iam ad minus duobus annis ab Hibernia absen-

absentes ipse, Willibrordus socijque in Frisia versati fuerant, adeoque ante Episcopatum & consecrationem Berchtwaldi ex Hibernia soluerant, in Frisia fuerant idque commodissime anno 690. secundum communem opinionem. Inter discessum autem S. Willibrordi, & consecrationem Berchtwaldi, facile duos aut tres annos intercessisse declaratur: quod ex ea longo itinere in Frisiam aduenerint: eò appulsi apud Radbodum Regem versabantur. Inde Willibrordus suo sociorumque nomine ad Pipinum in Austrasia degentem proficiscitur: à Pipino Romam: Romam obtenta licentia prædicandi iterum ad Pipinum: à Pipino Frisiam repetit, qua tempestate magni bellorum motus surrexerunt inter Radbodum & Pipinum, magnæ Frisiorum deuastationes, ut nihil aut perparum gentium conuersioni sese dare Apostolici viri valuerint. Mox anno 692. aut 693. armata manu Ultraiectum Pipinus occupat: Radbodum in Frisiæ interiora fugat: ad occupatam urbem S. Willibrordum Sodalesque remittit, qui tum cum fructu Frisij prædicare, Gentilium conuersioni serio incumbere ceperunt: Ecclesias ædificare, Neophytos colligere; ad quæ consummanda & promouenda opus fuit electione Episcopi. De eadem decretum fit. Post quæ demum S. Swibertus à confratribus electus in Britanniam reuigat ac à S. Wilfrido apud Mercios versante Pontificalem *Χειροτονίαν* suscipit Berchtwaldo Cantuariensi Archiepiscopo (cuius Iuris id aliàs fuisset) ex Gallia ad sedem suam nondum reduce. Quis non videt hic inter aduentum S. Willibrordi ex Hibernia in Frisiam, & Episcopalem infulationem S. Swiberti duos aut tres annos facile interuenisse & minus recte annum aduentus S. Willibrordi colligi ex anno consecrationis Berchtwaldi?

Quod autem Beda conatum S. Egberti & emissionem S. Willi

S. Willibrordi narret post consecrationem Berechtwaldi anno 693. peractam, non est quod velit post eam aut anno 693. S. Willibrordum ex Hibernia in Frisiam esse ab Egberto directum, sed quia cap. 8. retulerat obitum celeberrimi Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, imo totius Angliæ, idque anno 690, voluit statim subiungere sedis successionem eiusque successorē, ac breviter coniunctim absolvere eius electionem inaugurationemque. Ijs sic absolutis orationem retrahens pergit ad enarrationem dimissionis S. Willibrordi ex Hibernia per S. Egbertum, ac ut ab altiori principio eam tradat, prius edisserit quædam quasi præambula de S. Egberto, magis arripiens filum historiæ, quam temporis. Quare verba Bedæ, Eodem tempore, quæ sunt initialia capituli decimi, non sunt referenda ad annum consecrationis Berechtwaldi, sed ad tempora Theodori. Certe si secundum formam Gretseri argumentari valeat, probabitur dictum frustraneum conatum S. Egberti cap. 10. contentum similiter incidisse in annum 693, cum Beda postquam cap. 9. dixisset Berechtwaldum Archiepiscopum fuisse ordinatum anno 693, statim cap. 10. pergat recensere quid Egbertus Presbyter circa missionem in Frisiam tentaerit. Hoc tamen aperte falsum est; nam eum accidisse biennio ante emissionem S. Willibrordi manifeste colligitur ex eodem Beda eodem cap. 10; imo verè contigit anno 688.

APPENDIX ALTERA.

QUò plenius comprehendatur tempus celeberrimi aduentus Apostolicorum virorum & simul data occasione exponatur tabula Chronologica quam de illis aliquando confecimus,

M 3. Hæc addito.

Hæc additō.

Dicto anno 690. currebat littera dominicalis B: erat Indi-
ctio 3. Cyclus solaris 27. Cyclus lunæ 7.

Quid littera Dominicalis sit, notius est quam vt expo-
natur. Variatur ea quotannis & quidem bis anno bissextili.
Variationis duplex est ratio. Prima: Annus solaris com-
munis continet dies 365, quos si computaueris per nume-
rum septenarium, exurgent hebdomadæ 52, remanebit-
que vnus dies solitarius residuus: iam cum litteræ corres-
pondentes diebus cuiusque hebdomadæ sint septem,
A, B, C, D, E, F, G, quarum crebra repetitione integrè
absoluuntur dictæ 52. hebdomadæ, oportuit pro residuo
die A, poni in fine anni, sicut fuit in principio; atque in-
de necessario sequitur litteræ Dominicalis variatio in an-
no sequenti. Hinc etiampatet cur litteræ dominicales re-
trogradè sibi succedant. Secundò, ratio specialis pro anno
Bissextili est: annus solaris communis præter dies 365. ha-
bet residuas sex horas, quæ annuatim collectæ in quarto
anno (quo solo euenit annus bissextilis) constituunt diem
vnum, qui intercalatur sexto Kalendas Martij cum repeti-
ta littera F. Vnde consequitur litteræ Dominicalis iterata
mutatio.

Cyclus indictionalis (qui Indictio communius dicitur)
est tempus trium lustrorum, siue reuolutio quindecim an-
norum, initio sumpto à primo vsque ad 15, post quem re-
ditur ad vnitatem. Eius vsus frequens est in diplomatibus
Pontificijs & Ecclesiasticorum transcriptis; quin & in histo-
rijs non raro occurrit. De eius origine, nominibus, lege
Baronium ad annum 312, qui ibidem probat eius vsum
eodem anno 312 sub Constantino Magno primùm ince-
pisse. Primitus quælibet Indictio inuium habebat à
Septembri, posterius & modò initium sumit à Kalendis
Ianuarij.

Cyclus

Cyclus Solaris, est reuolutio (græce enim κύκλος est orbis seu circuitus) 28 annorum Solarium, non quod tantum spatij Sol consumat in percurrendo Orbe Signiferi suo proprio circulo, verum quod in 28 annis ad sua redeant principia omnes varietates, quæ ex littera Solati, id est Dominicali, ex Biffexto & concurrentibus eueniunt. Quod huic Cyclo deputentur 28 anni, causa est: cum singulæ hebdomadæ sint 7 dierum & biffexti solum 4 anno contingant, si 7 per 4 multiplicaueris, exurget numerus annorum 28 in quibus omnes diuersitates ex dictis causis prouenientes ad pristinam redibunt formam, & biffextus per omnes ferias id est dies hebdomadæ cucurrit. Modum inuestigandi quotus Cyclus Solaris sit quoque anno, lege apud Ioannem Stoefflerum in Kalendario Romano propositione 3.

Cyclus Lunar, qui & decennouennalis, 19. annos Solares comprehendit, in quibus prisca arbitrati sunt lunam, quam nonnumquam cum Sole habuit ad pristinam reuersionem & in totannis omnem diuersitatem compleri. Anni siue partes huius Cycli, vocantur aurei numeri.

DISSERTATIO XXVII.

Quibus Principibus aduenerit S. Willibrordus.

Ac de materia ait Marcellinus in vita Diui Swiberti apud Surium 1. Martij, Diuina comitante clementia celeriter in Wiltenburgum aduectos (Willibrordum & socios) anno 590, Pontificante Romæ Apostolico viro S. Sergio Papa anno suo 3; Imperante pijsimo Imperatore Iustiniano, ac regnante in Anglia glorioso Alfrido Rege Northumbro-
rum.